

4.1

Työturvallisuusasenteita koskeva mielipidemittari

Maria Lindholm

AIHE: Työturvallisuutta koskevien asenteiden saaminen näkyväksi ryhmässä

Työskentelymenetelmän avulla voidaan luoda keskustelu työturvallisuuden liittyvistä näkökulmista pintaa syvemältä ja huomioida myös mahdolliset ristiriitaiset näkemykset. Tehtävä etenee työturvallisuutta koskevien kysymysten kautta, joihin osallistujat ottavat kantaa eri mieltä – samaa mieltä -janalla. Menetelmä osallistaa vähäeleisesti jokaisen jäsenen ilmaisemaan näkemyksiään työturvallisuudesta.

Tehtävä auttaa jokaista mukana olijaa tarkentamaan omaa näkemystään työturvallisuudesta. Se auttaa myös tekemään erilaiset näkemykset asiasta näkyviksi ja arvokkaiksi. Tehtävä avaa ymmärrystä erilaisille näkemyksille ja avaa niiden taustoja. Näin saadaan luotua yhteistä ymmärrystä asiasta.

Tehtävään on laadittu valmiiksi neljä yksittäistä kysymystä sekä 23 työturvallisuutta koskevaa väittämää, joista voidaan valita esimerkiksi viidestä kymmeneen otettavaksi esille. Tilaisuuden vetäjä / suunnittelijat voivat halutesaan lisätä tai muuttaa väittämiä vastaamaan paremmin ryhmän tarpeita.

Soveltamistilanteet

Menetelmä sopii mihin tahansa ryhmään, jossa käsitellään työturvallisuutta. Se soveltuu esimerkiksi koulutuksen tai työhyvinvointipäivän alkuun. Se voi olla myös työturvallisuuteen keskittyvän työpaikkakokouksen tai sen osan viritystehtäväksi, jonka jälkeen voidaan ryhtyä esimerkiksi käsittelemään työpaikan työturvallisuusongelmia ja kehityssuunnitelmia.

Tehtävä sopii sekä työelämän että koulutusorganisaatioiden käyttöön. Se soveltuu eri alan ja eri ikäryhmien edustajien keskustelun viritämiseen.

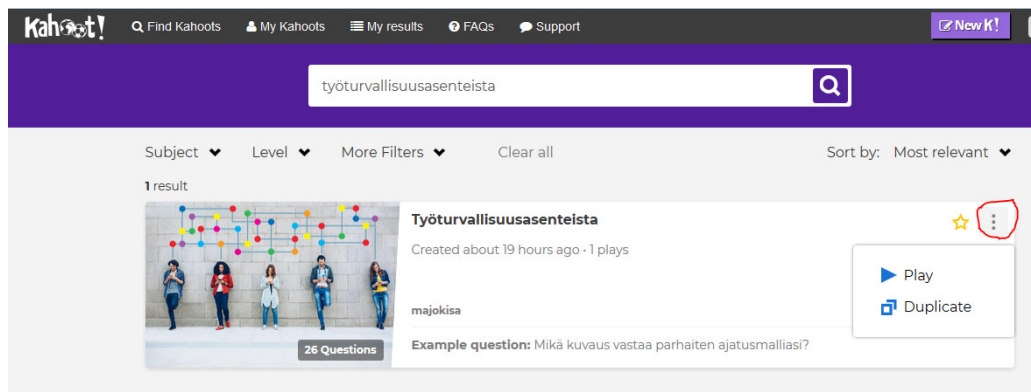
Toteutus

Vaihe 1. Tehtävän esittely

Vetäjä kertoo ryhmälle, että hän tulee esittämään viisi (tai muu määrä) väittämää työturvallisuudesta. Lisäksi hän kertoo, että huoneessa on kuvitteellinen jana, jonka toisessa päähän asettuvat ne, jotka ovat väittämistä täysin eri mieltä, ja toisessa päässä ne, jotka ovat niistä täysin samaa mieltä. Hän korostaa sitä, että seinien väliseltä janalta voi valita vapaasti sen kohdan, joka vastaa henkilön mielipidettä väittämästä.

Menetelmäkortti on *Valmiina työelämään! kirjasta*, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

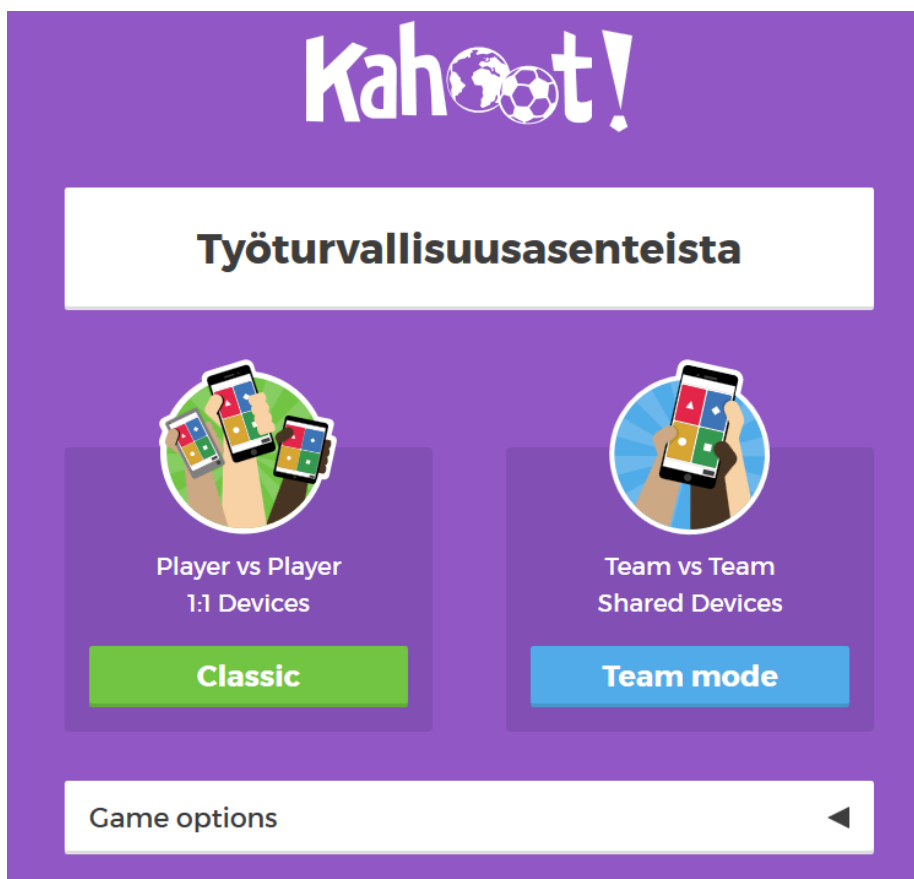
Osaan kysymyksistä voi olla vaikea vastata, kuten "Kiireessä työskennellessäni otan riskejä", mikäli työntekijä ei koe ilmapiriä vapautuneeksi tai ei koe kehtaavansa vastata totuudenmukaisesti. Voit halutessasi käyttää mobiiliversion, jolloin vastaajat eivät näe, mitä toiset vastaavat. Kirjautu sivulle kahoot.com ja etsi valmista peliä otsikolla "Työturvallisuusasenteista". Tuloksista löytyy kyseisellä otsikolla oleva peli, joka on luotu nimimerkillä majokisa.

Kuva 1. Haulla löytyy Työturvallisuusasenteita koskeva mielipidemittari

Voit joko pelata kyselyä sellaisenaan tai kopioida sen painamalla ympyröityä kohtaa ja valitsemalla haluamasi vaihtoehdon. Mikäli valitset "Duplicate", pystyt editoimaan kyselyä ja poistamaan ne kysymykset, joita et halua käyttää.

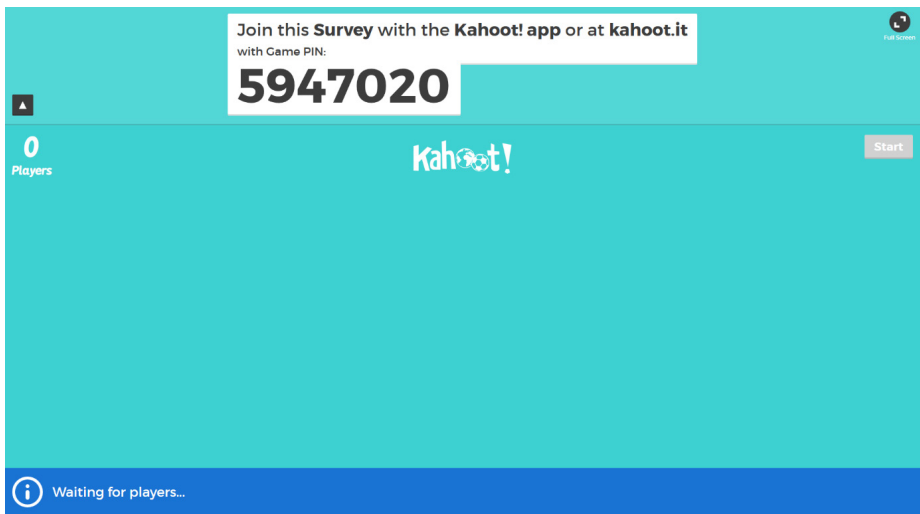
Tämän jälkeen voit käyttää peliä koska haluat. Valitse "Play", kun haluat käyttää peliä. Seuraavasta näkymästä valitse "Player vs. Player", jolloin jokainen voi vastata itsenäisesti.

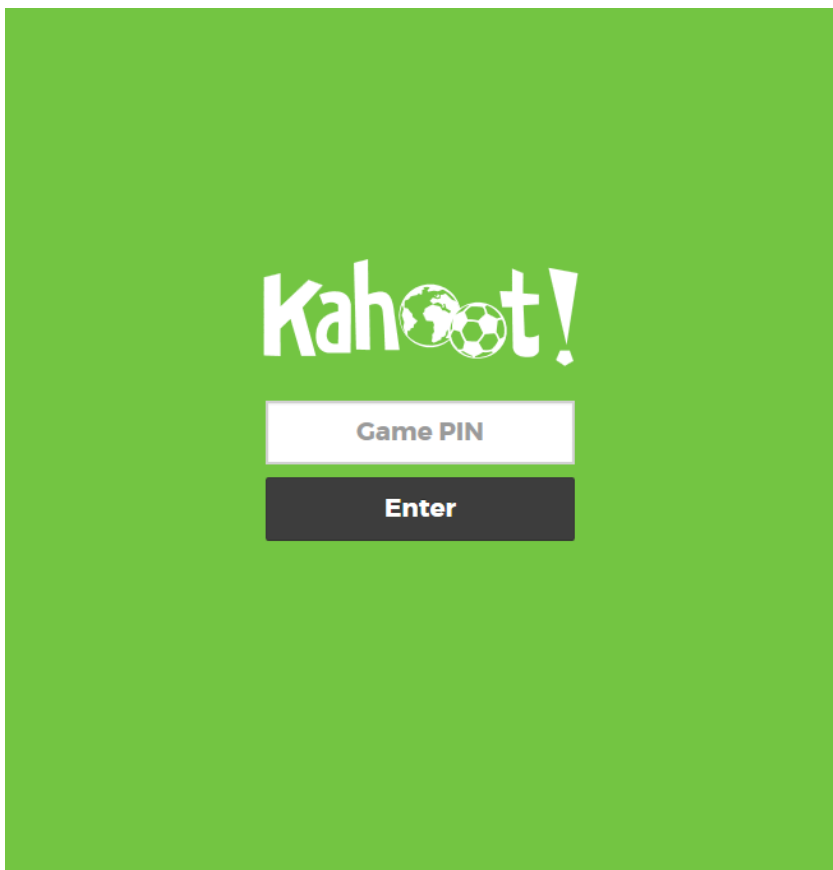
Kuva 2. Pelin asetusten valinta

Tämän jälkeen sinulle pelin hallinnoijana näkyy PIN koodi, jota pelaajat tarvitsevat kirjautuakseen peliin. Pyydä nyt osallistujia menemään sivulle kahoot.it ja anna heille PIN koodi, jotta peli voi alkaa.

Menetelmäkortti on Valmiina työelämään! kirjasta, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

Kuva 3. Hallinnoijan näkymä. Anna itselläsi näkyvä PIN koodi osallistujille.

Kuva 4. Pelaajan näkymä osoitteessa kahoot.it. He kirjaavat tähän antamasi PIN koodin.

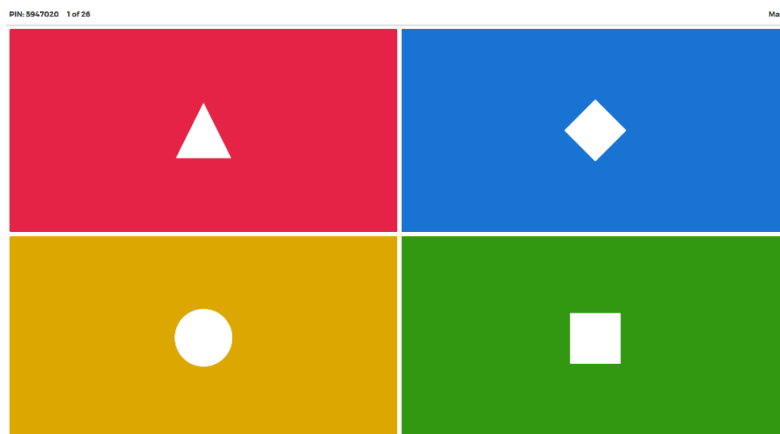
Menetelmäkortti on Valmiina työelämään! kirjasta, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

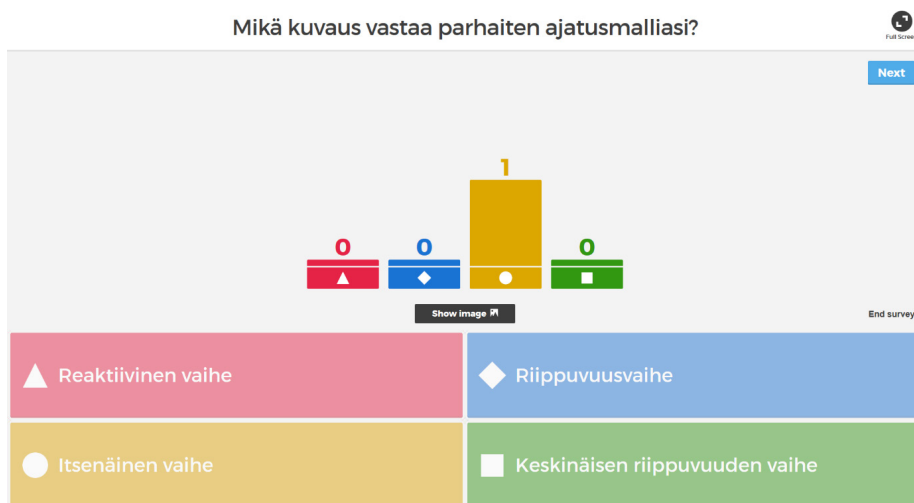
Kuva 5. Paina "Start" painiketta, kun kaikki ovat mukana

Kuva 6. Hallinnoijan näkymä pelin alkaessa. Jaa näyttösi, sillä vastaajat näkevät vain vastausvaihtoehdot.

Kuva 7. Vastaajan näkymä

Kuva 8. Hallinnoijan näkymä, kun kaikki ovat vastanneet. Voit pitää tämän esillä ja keskustella yhdessä vastauksista ja aiheesta. Kun olette valmiita, paina yläkulman "Next" painiketta ja siirrykä seuraavaan kohtaan.

Vaihe 2. Väittämien läpikäynti

Vetäjä klikkaa ensimmäisen väittämän valkokankaalle tai sanoo sen ääneen. Hän kehottaa ryhmäläisiä etsiytymään janalle paikkaan, joka vastaa hänen käsitystään. Kun kaikki ovat asettuneet paikoilleen, hän kysyy lähellä seiiniä olevilta henkilöiltä, miksi valitsivat juuri sen paikan. Sen jälkeen hän kysyy keskivaiheilla olevilta. Kysymisen kohteiksi valitaan ensin muutamia henkilöitä ja sen jälkeen kehoitetaan vapaaehtoisia kertomaan, millä perusteella valitsivat paikkansa janalla.

Vaihtoehtoisesti voit käyttää kahoot –sovellusta aiemmin esitettyjen ohjeiden mukaisesti. Tällöin voitte keskustella yhdessä yleisesti miettimällä esimerkiksi, miksi on erilaisia vastauksia ja mikä on erilaisten toimintatapojen taustalla.

Tämä toistetaan jokaisen väittämän kohdalla. Vetäjä pyrkii varmistamaan sen, että tulee kysyneeksi mahdollisimman monilta eri ihmiseltä perusteluja (tavoitteena on, että kaikki pääsisivät ääneen).

Vetäjä välttää omia kannanottojaan ja käy keskustelua sallivassa hengessä. Tavoitteena on oikeuttaa kaikenlaiset erilaiset mielipiteet ja avata niiden taustalla olevia perusteluja. Pidä huoli, ettei keskustelu muutu syyttäväksi.

Vaihe 3. Keskustelun päätös

Lopuksi vetäjä tekee muutamia huomioita asiaa koskevien näkemysten erilaisuudesta / yksituumaisuudesta ja keskustelun kulusta. Mikäli keskustelu on johtanut kehitysehdotuksiin, toista ne ja huolehdi, että ne kirjataan ylös.

Vetäjä kiittää osallistujia hyvästä keskustelusta.

Mitä tarvitaan?

Tehtävään tarvitaan riittävän iso tila, että ryhmän jäsenet pystyvät asettumaan kahden seinän väliin kuvitellulle janalle melko väljästi. Sopiva tila voi olla leveä luokkahuone tai aula. Lisäksi tarvitaan mahdollisuus näyttää ryhmälle väittämät tietokoneelta valkokankaalle yksi kerrallaan. Väittämät voidaan kertoa myös sanomalla ne.

Vaihtoehtoisesti riittää hieman pienempi tila, mikäli käytetään mobiilisovellusta. Tällöinkin tarvitaan mahdollisuus näyttää ryhmälle väittämät tietokoneelta valkokankaalle yksi kerrallaan.

Työkalut

LIITE 1. Työturvallisuutta koskevat kysymykset ja väittämät

LIITE 1

TYÖTURVALLISUUTTA KOSKEVAT KYSYMYKSET

❖ Mikä kuvaus vastaa parhaiten ajatusmalliasi?

1. Turvallisuus on enemmänkin onnen asia kuin johtamisen ja hallinnan asia. Tapaturmia sattuu joka tapauksessa aina aika ajoin.
2. Turvallisuus tarkoittaa sääntöjen noudattamista: turvallisuutta voidaan hallita, jos henkilöstö noudattaa sääntöjä.
3. Turvallisuus on ennen kaikkea henkilökohtaista ja omin toimenpitein voidaan saavuttaa hyvä turvallisuustaso.
4. Ryhmät yrityksen sisällä ottavat vastuuta niin omasta ryhmästä kuin muista. Standardien alittamista ja riskien ottamista ei hyväksytä. Kaikki keskustelevat aktiivisesti toisten kanssa.

(Selite vetäjälle: DuPontin Bradley'n käyrä havainnollistaa millainen etenevä muutos asenteissa ja toiminnoissa on tapahduttava ajan kuluessa, jotta saavutetaan kypsä turvallisuuskulttuuri. Mikäli käytät mobiiliovellusta, sinun on esiteltävä vaiheet osallistujille ennen vastaamista, sillä vastausvaihtoehdoissa lukee vain vaiheen nimi. Mikäli käytät huoneessa janalla seisomista, kerro toisella seinällä olevan ensimmäinen kuvaus ja toisella seinällä neljäs kuvaus.

1. *Reaktiivinen vaihe: ihmiset eivät katso vastuun ottoa tarpeelliseksi. He uskovat että turvallisuus on enemmänkin onnen asia kuin johtamisen ja hallinnan asia, ja että tapaturmiahan sattuu aina aika ajoin.*
2. *Riippuvuusvaihe: henkilöstö näkee turvallisuuden asiana joka tarkoittaa sääntöjen noudattamista – sääntöjen, jotka joku muu on tehnyt. Tapaturmataajuus laskee ja johto katsoo, että turvallisuutta voidaan kyllä hallita, jos henkilöstö vain noudattaa sääntöjä.*
3. *Itsenäinen vaihe: kukin yksilö ottaa vastuun itsestään. Hän uskoo, että turvallisuus on ennen kaikkea henkilökohtaista ja että näin voidaan saavuttaa hyvä taso itse, omin toimenpitein. Tämä vaihe auttaa vähentämään edelleen tapaturmia.*
4. *Keskinäisen riippuvuuden vaihe: organisaation sisällä olevat ryhmät tuntevat turvallisuuden omistajuutta ja ne ottavat vastuuta niin omasta ryhmästä kuin muista. Standardien alittamista ja riskien ottamista ei hyväksytä. Kaikki keskustelevat aktiivisesti toisten kanssa ymmärtäkseen heidän näkökohtansa. Edelleen he uskovat, että ratkaiseva paraneminen turvallisuuden hallinnassa voidaan saavuttaa vain kokonaisuutena ja että nolla tapaturmaa on saavutettavissa oleva päämäärä.)*

❖ Kumpi on mielestäsi tärkeämpää (valitse vaihtoehdoista toinen):

Työturvallisuus - Taloudellinen tulos

(Ohje vetäjälle: Toinen seinä edustaa työturvallisuutta ja toinen seinä taloudellista tulosta.)

- ❖ **Kumpi on mielestäsi tärkeämpää** (valitse vaihtoehdoista toinen):
Työtehtävän tekeminen annetussa ajassa – Työturvallisuus

(Ohje vetäjälle: Toinen seinä edustaa työturvallisuutta ja toinen seinä työtehtävän tekemistä.)

- ❖ **Työturvallisuushavaintoilmoituksen tekeminen** (valitse vaihtoehdoista toinen):

Teen ilmoituksen itse – Odotan, että joku muu tekee sen

(Ohje vetäjälle: Toinen seinä edustaa ilmoituksen tekemistä itse ja toinen odottamista.)

- ❖ **Oletko eri mieltä vai samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa?**

1. Työturvallisuustoiminta on ensisijaisesti tapahtuneeseen reagoivaa toimintaa
2. Tapaturmat ja haitalliset tapahtumat työssä riippuvat enimmäkseen sattumasta tai asioista, joihin ei pysty vaikuttamaan
3. Puutun toisen työntekijän ohjeiden vastaiseen toimintaan
4. Puutun epäasialliseen kohteluun työpaikalla
5. Muiden työntekijöiden käytös vaikuttaa omaan työturvallisuuskäyttökseni
6. Kiireessä työskennellessäni otan riskejä
7. Tapaturmattomuus on realistinen tavoite
8. Työturvallisuuden taso ei vaikuta työntekijöiden tehokkuuteen
9. Odotan kuulevani havaituista työturvallisuusvaaroista
10. Kerron työturvallisuusvaaroista toisille työntekijöille
11. Puutun työturvallisuusvaaraan heti sen huomattessani, mikäli se on ammattitaitoni rajoissa
12. Terveytteni vaikuttaa työturvallisuuteeni
13. Toimin turvallisesti ja huolellisesti myös vapaa-ajalla

(Ohje vetäjälle: Toinen seinä edustaa eri mieltä –vastausta ja toinen seinä samaa mieltä –vastausta.)

- ❖ **Oletko sitä mieltä, että seuraavat asiat eivät vaikuta vai vaikuttavat työturvallisuuteen?**

1. Vuorovaikutus työpaikalla
2. Työympäristön tarkistaminen aina ennen työskentelyn aloittamista
3. Työvaiheiden kertaaminen aina ennen työskentelyn aloittamista
4. Työkaverin virheelliseen toimintaan puuttuminen

Menetelmäkortti on Valmiina työelämään! kirjasta, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

5. Oman työpisteen siivoaminen
6. Työturvallisuushavaintojen tekeminen
7. Työpistekohtainen työnopastus ja perehdytys
8. Työturvallisuuden mittaaminen
9. Työskentelyohjeiden lukeminen
10. Henkilökohtaisten suojainten käyttäminen

(Ohje vetäjälle: Toinen seinä edustaa ei vaikutusta –vastausta ja toinen seinä vaikuttaa –vastausta.)